

Аналіз структури іноземного інвестування показав, що основними напрямками інвестування залишаються торгівля, банківська система й ті галузі промисловості, де є швидкий обіг коштів. Так, у Львівській області за станом на 1.01.2003 року більшість залучених іноземних інвестицій спрямовано в обробну промисловість – 59,92% (найзначніша частка припадає на харчову, целюлозно-паперову та машинобудівну галузі), фінансову систему (22,3%), охорону здоров'я (5,3%), операції з нерухомістю (5,2%), оптову і роздрібну торгівлю (3,6%).

Існування спеціальних економічної зони "Яворів" та економічної зони туристсько-рекреаційного типу "Курортполіс Трускавець", якими законодавчо закріплені пільговий режим інвестування, активізує залучення інвестицій у дану сферу.

Основними перспективними напрямками підвищення інвестиційного потенціалу регіону в рамках інвестиційної стратегії, яка передбачає стимулювання процесів створення, нагромадження й ефективного використання як власних, так і залучених інвестиційних ресурсів за найважливішими напрямками структурної перебудови, є:

розроблення та подання у вищі органи державної влади України пропозицій щодо удосконалення законодавчої бази, яка забезпечувала б сприятливі умови для збільшення обсягів інвестицій в економіку, у т.ч. щодо регулювання сфери іноземного інвестування, і нормативно-правових актів стосовно укладання й виконання договорів підряду (субпідряду) на капітальне будівництво, а також укладання та виконання договорів підряду на капітальне будівництво за участю іноземних суб'єктів господарювання;

формування сприятливого інвестиційного іміджу регіону через організацію прямих контактів з цільовою аудиторією (потенційні інвестори, банки, інвестиційні фонди, промисловість і т.д.) та застосування інструментів прямого просування (виставки, конференції, семінари, форуми, презентації, круглі столи, візити, рекламні семінари);

покращання забезпечення іноземних інвесторів інформацією про потенційні можливості інвестування в регіоні та створення інформаційної бази інноваційно-інвестиційних проектів промислових підприємств;

забезпечення спрямування частини коштів, одержаних від приватизації, на інноваційне інвестування підприємств;

сприяння розвитку фондового ринку, насамперед ринку корпоративних цінних паперів та їх похідних, для активізації участі іноземних інвесторів у процесах приватизації, зокрема, шляхом здійснення портфельних інвестицій;

поліпшення формування амортизаційного фонду як важливого внутрішнього джерела капіталовкладень, що здійснюються підприємствами за рахунок власних коштів;

проведення активної роботи консультативною радою (якщо така є) з питань іноземних інвестицій при обласній державній адміністрації;

сприяння розвитку інвестиційної інфраструктури в регіоні (інвестиційних фондів, аудиторських і страхових компаній тощо);

підтримка малого підприємництва, оскільки малий і середній бізнес дозволяє використовувати інвестиційний потенціал територій, створювати конкурентне ринкове середовище, швидко реагувати на споживчі потреби й кон'юнктуру ринку, розширяє мережу видів діяльності, орієнтується на регіональну і місцеву специфіку та ін.

УДК 336.(075.8)

О.Г. Біла

ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ РОЗМІЩЕННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В СПОЖИВЧІЙ КООПЕРАЦІЇ

Досліджуються забезпеченість підприємств і організацій споживчої кооперації власним капіталом і раціональність його розміщення в активах, указуються шляхи оптимізації структури активів і ресурсного забезпечення кругооборота виробничих фондів.

Исследуются обеспеченность предприятий и организаций потребительской кооперации собственным капиталом и рациональность его размещения в активах, указываются пути оптимизации структуры активов и ресурсного обеспечения кругооборота производственных фондов.

Проблема оптимізації структури розміщення власного капіталу за напрямками використання та ефективності його витрачання на підприємствах і в організаціях споживчої кооперації сьогодні залишається гострою й потребує невідкладного розв'язання. Власний капітал розміщений в основному в необоротних активах, а його недостатність в обороті стримує налагодження безперервного відтворювального процесу кругообігу оборотних виробничих фондів і фондів обігу, підвищує витратомісткість обороту, знижує рентабельність і конкурентоспроможність кооперативних організацій і підприємств.

Над вивченням процесів формування і використання капіталу працює багато вітчизняних і зарубіжних учених. У працях, зокрема І. Бланка, Ван Хорна Дж.К., Г. Крамаренко, Уолша Кярана та ін. авторів, висвітлюються основи управління активами і пасивами підприємств з врахуванням ринкових умов [1 – 3, с.222–410; 4, с.59–124; 8, с.73–150, 255–270].

Завдання цього дослідження – провести аналіз забезпеченості підприємств і організацій власним капіталом, узагальнити причини низької частки його в обороті, визначити можливість її збільшення.

Кризові явища перехідного періоду до ринкової економіки відчутно торкнулися споживчої кооперації України. Створена упродовж багатьох десятиліть матеріально-технічна база багатогалузевого господарства з перспективою на 10–15 років наперед, на початку 90-х років в умовах затяжної економічної кризи виявилася надлишковою. Інфляція та гіперінфляція 1992–1995 рр. знецінила власні оборотні кошти, а стрімке зростання відсоткових ставок за кредит і запізніла індексація основних фондів унеможливили нормальний процес відтворення виробничих фондів. Відбувся різкий спад обсягів роботи. Засоби виробництва стали предметом купівлі-продажу (іноді за безцінь), консервації, оренди, але внаслідок цього лише зменшувався економічний потенціал, а структура активів і пасивів консолідованого балансу споживчої кооперації [7, 8] залишалася майже незмінною (див. таблицю).

Структура активів і пасивів консолідованого балансу споживчої кооперації України за 1996–2002 рр. (за станом на 31.12.2002 р.)

Показники	Роки							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Активи:								
1.1. необоротні	57,6	85,5	85,4	86,0	80,9	82,6	83,5	82,8
1.2. оборотні	42,4	14,5	14,6	14,0	19,1	17,4	16,5	17,2
Баланс	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2. Пасиви:								
2.1. власний капітал	65,8	88,0	80,3	79,1	80,2	80,6	85,5	85,8
2.2. довгострокові зобов'язання	0,1	0,0	6,7	7,0	0,8	0,4	0,4	0,5
2.3. поточні зобов'язання	34,1	12,0	13,0	13,9	19,0	19,0	14,1	13,7
Баланс	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
3. Власні оборотні кошти:								
3.1. у процентах до сукупного капіталу	8,3	2,5	1,6	0,1	0,1	-1,6	2,4	3,5
3.2. у процентах до власного капіталу	12,6	2,8	2,0	0,1	1,0	-2,0	2,8	4,1
3.3. у процентах до оборотного капіталу	19,6	17,2	11,0	0,7	0,5	-9,2	14,5	20,3
4. Коефіцієнт поточної ліквідності зобов'язань	1,24	1,21	1,12	1,01	0,96	0,92	1,17	1,26

Власний капітал, частка якого в сукупному капіталі за станом на 31.12.2002 р. склала 85,8%, майже увесь (96,6%) вкладений у необоротні активи, що свідчить про його невисоку мобільність. За умов, що склалися, має місце тривала недозавантаженість підприємств оборотними засобами, а недостатність власних коштів в обігу та низька ліквідність боргових зобов'язань утруднює залучення обігового капіталу із зовнішніх джерел для ефективного використання виробничих потужностей. Тому в багатьох випадках зростає витратомісткість обороту з реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), організації і підприємства працюють на межі беззбитковості та збитково, триває процес "проїдання" раніше заробленого капіталу.

У ситуації, що склалася, для більшості кооперативних організацій і підприємств можливість поповнити власні оборотні кошти до необхідної величини (не менше 50% планових оборотних засобів) за рахунок чистого прибутку найближчим часом є малоімовірною. Тому Центральній спілці споживчих товариств України за участю Кримспоживспілки й обласних споживспілок доцільно розробити концепцію оптимізації структури активів і пасивів підприємств і організацій та стратегію формування і використання власного капіталу.

При формуванні власного капіталу, включаючи капітал для реальних інвестицій, потрібно орієнтуватися на реально можливі обсяги роботи на принципах самоокупності і самофінансування. При цьому слід керуватися застереженнями М. Туган-Барановського про те, що величина власного капіталу й обсяги діяльності кооперативів не є необмеженими. Досліджуючи роботу кооперації, зокрема споживчих товариств Англії, він зазначав, що "... споживчі товариства уявляють із себе величезну економічну силу, але силу, яка має межі. І межі виходять із самої природи споживчих товариств. Міць споживчого товариства і головна перевага в боротьбі з капіталістичним підприємством полягає в тому, що споживче товариство завжди має забезпечений ринок. Йому не треба шукати покупців, бо воно само, власне, з покупців складається. З цього виходить, що робітники можуть зосередити в своїх руках засоби виробництва з допомогою споживчих товариств лише постільки, поскільки вони виступають на ринкові як покупці" [5, с.233–235].

Застороги щодо граничних можливостей розвитку кооперації слухні й сьогодні для споживчої кооперації України. З появою реальних конкурентів на селі споживспілкам доцільно чітко визначити своє місце на ринку товарів і послуг шляхом поєднання прогнозованих обсягів діяльності, потреби в матеріальних і фінансових ресурсах з реально можливими покупцями. На цій основі необхідно реформувати і реструктуризувати кооперативи, оптимізувати структуру їхніх активів, створити належні фінансові передумови для ресурсного збалансування кругообороту виробничих фондів, шляхом додаткових членських внесків пайовиків забезпечити фінансову стійкість кооперативам.

Формування обігового капіталу шляхом банківської позички та коштів інших зовнішніх кредиторів повинно здійснюватися під кругову відповідальність членів кооперативу, тобто борг повинен бути забезпечений круговою порукою (заставою часток капіталу) всіх членів. Саме такий підхід забезпечить майнову відповідальність усіх членів за несвоєчасне погашення боргових зобов'язань і підвищить членський контроль за ефективністю використання позичкових коштів.

Діяльність кооперативних організацій і підприємств повинна здійснюватися на засадах самоокупності й самофінансування. Тому додаткова потреба у власному капіталі, яка виникає за умов збільшення обсягів діяльності або знецінення власного капіталу, повинна забезпечуватися шляхом капіталізації чистого прибутку, а при його недостатності за рахунок додаткових членських внесків (за рішенням загальних зборів чи зборів уповноважених). Такий підхід виключить можливість непродуктивного використання суспільного капіталу.

Об'єктивним підґрунтям розширення меж розвитку споживчої кооперації в умовах ринку може стати висока конкурентоспроможність її підприємств і організацій. У цьому напрямку споживчій кооперації треба докласти чимало зусиль. На принципах взаємодопомоги і взаємопідтримки потрібно максимально сприяти розвитку малого й середнього бізнесу, активно долучатися до розв'язання проблем зайнятості, спільними зусиллями на пайових (членських) засадах вводити в дію законсервовані основні фонди, розширювати багатогалузеву господарську діяльність з тим, щоб мати забезпечений ринок.

Для забезпечення раціонального розміщення та ефективного використання власного капіталу необхідно, щоб споживспілки більше уваги приділяли управлінню діяльністю

підприємств основної ланки, систематично постачали їм необхідний інструментарій економічного управління, надавали методичну і консультативну допомогу. Потрібна структурізована служба фінансового менеджменту, яка б керувала процесами фінансування підприємницької діяльності, виробляла стратегію і тактику фінансового забезпечення господарської діяльності. Першочерговим завданням фінансового менеджменту має бути забезпечення фінансової стабільності суб'єктів господарювання шляхом максимального використання внутрішніх важелів ресурсного забезпечення кругообороту виробничих фондів та ефективного витрачання капіталу. Це дасть змогу уникнути деформації структури активів, нерационального розміщення і непродуктивного використання власного капіталу.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що оптимізація структури активів відповідно до визначених можливостей розвитку, раціональне розміщення власного капіталу в активах, створення структурізованого апарату управління фінансами в споживчій кооперації прискорять процес фінансової стабілізації. При спільних діях господарюючих суб'єктів основної ланки й споживспілок на засадах взаємопідтримки споживча кооперація зможе розширити свій сегмент на ринку товарів і послуг.

1. Бланк И.А. Управление формированием капитала. К., 2000. 2. Бланк И.А. Управление использованием капитала. К., 2000. 3. Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами: Пер. с англ. М., 1997. 4. Крамаренко Г.О. Финансовый анализ і планування. К., 2003. 5. Туган-Барановський М.І. Політична економія. Курс популярний. 1994. 6. Уолш Кяран. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: Пер. з англ. К., 2001. 7. Центральна спілка споживчих товариств України. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій Укоопспілки за 1995–2002 рр. 8. Центральна спілка споживчих товариств України. Консолідована фінансова звітність за 1995–2002 рр. за станом на 31.12.2002 р.

УДК 303.101.54:336.711

О.І. Копилюк, У.М. Верхола

ЦІЛІ СУЧАСНОЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Розглядаються суть, стратегічні, поточні й тактичні цілі сучасної грошово-кредитної політики, інструменти її реалізації, основні показники, що характеризують монетарне забезпечення розвитку економіки України. Пропонуються шляхи удосконалення механізму реалізації грошово-кредитної політики.

Рассматриваются сущность, стратегические, поточные и тактические цели современной денежно-кредитной политики, инструменты её реализации, основные показатели, характеризующие монетарное обеспечение развития экономики Украины. Предлагаются пути усовершенствования механизма реализации денежно-кредитной политики.

Грошово-кредитна політика є важливою складовою загальноекономічної політики держави (нарівні з бюджетною, фіскальною, зовнішньоторговельною, структурною) і визначається пріоритетами її соціально-економічного розвитку. Основне завдання її – забезпечення внутрішньої та зовнішньої стабільності національної валюти й сприяння процесам економічного зростання. “Найважливішим завданням центрального банку – основного державного інституту з реалізації грошово-кредитної політики є забезпечення безінфляційного грошового обігу, адже саме подолання інфляції в умовах перехідного періоду слід вважати основним чинником формування належних умов для забезпечення успішного перебігу всіх ринкових перетворень” [1].

Проблема функціонування центральних банків і здійснення монетарної політики широко досліджена у світовій та вітчизняній літературі, що відображає принципове значення монетарного фактора в макроекономічній стабільності й підтриманні сталих темпів економічного зростання. Проте, як зазначають вітчизняні науковці [2], Україна, пройшовши етапи валютно-курсового плавання і різного роду режимів фіксації курсів, у питанні вибору подальшої грошово-кредитної стратегії, по суті, зайшла в глухий кут: триває лише полеміка навколо оптимального валютного курсу, але чіткої монетарної стратегії в умовах економічного зростання досі не запропоновано.